

Dossier ASSAIG OBERT

Contextos i apunts dels coreògrafs

a l'entorn de

L'estol de Roser López Espinosa i *Many* de Thomas Noone

Producció Nacional de Dansa

PRODUCCIÓ

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

COORDINACIÓ I PRODUCCIÓ EXECUTIVA

La Producció Nacional de Dansa (PND)

El panorama creatiu de la dansa catalana ofereix una gran riquesa i diversitat de companyies i creadors que gaudeixen de reconeixement nacional i internacional; alhora, el país té una bona xarxa de teatres municipals i equipaments escènics de qualitat.

Per tal de fer-ho visible, compartir i apropar a públics més amplis els creadors del país, el PLA D'IMPULS DE LA DANSA de la Generalitat de Catalunya -amb la complicitat dels equipaments escènics municipals i del Mercat de les Flors de Barcelona- acorda produir una peça de gran format escènic que es podrà veure la temporada 2017-2018 en la programació del Mercat de les Flors i en gira a 17 teatres municipals del territori: Teatre Zorrilla (Badalona), Teatre Municipal El Jardí (Figueres), Teatre Municipal (Girona), Teatre Auditori (Granollers), Teatre Joventut (L'Hospitalet del Llobregat), Teatre de la Llotja (Lleida), Kursaal (Manresa), Teatre Monumental (Mataró), Teatre Principal (Olot), Teatre Fortuny (Reus), Teatre-Auditori (Sant Cugat del Vallès), Teatre Josep Maria de Sagarra (Santa Coloma de Gramenet), Teatre Alegria (Terrassa), Teatre Auditori Felip Pedrell (Tortosa), Teatre L'Atlàntida (Vic), Atrium (Viladecans), Teatre Principal (Vilanova i la Geltrú).

Enguany la producció presenta un programa doble de la mà dels coreògrafs Roser López Espinosa i Thomas Noone.

ASSAIG OBERT

De què se serveix el coreògraf per a crear un espectacle? Amb quines eines i codis treballa? Quines decisions ha de prendre? Amb quins professionals col·labora? En l'assaig obert que us presentem, tindrem ocasió de conèixer de primera mà les singularitats dels dos coreògrafs i els seus treballs a través de la figura de la **coordinadora artística de la PND** Laura Vilar, que conduirà la sessió.

A l'acabar, obrirem un col·loqui amb el públic per a compartir informació de detalls que interessin a l'espectador. Donar l'oportunitat, en definitiva, de conèixer una mica més els perquè, els com i els qui: punts de partida, com s'han anat fixant les parts de la peça i com s'ha resolt el material de moviment, espai, dramaturgia, llum.

El format d'assaig conforma una sessió amable i fluïda, i és en sí mateixa una eina per descobrir el procés creatiu d'un treball de dansa, desvetllar el seu obrador i la seva cuina: del com es cou un espectacle de dansa per a l'escena.

DUES PECES, DOS COREÒGRAFS

L'estol de **Roser López Espinosa** pren com a partida el fascinant viatge de migració de les aus i el desig de volar. Un imaginari que la coreògrafa inicia amb *Lowland*, un duet d'alta fisicalitat estrenat al 2013 al Mercat de les Flors, i que amb *L'estol* porta a peça de gran format. Se centra en l'entramat de cossos i de complicitats possibles dins del grup per avançar plegats i aconseguir un objectiu comú: volar a través d'immensos paisatges. Es tracta d'un viatge en grup que ens parla de l'animalitat del cos i del moviment, de l'esforç i la resistència, la bellesa i l'esperit de llibertat. Un paisatge fet de complicitats i de treball en equip per resistir la travessa i els seus obstacles. Un imaginari ple de llum i vitalitat, amb fisicalitat forta i alhora plena de delicadesa. Un joc d'enginy per desplegar les pròpies ales. *L'estol* és la gran formació d'ocells que es mou al cel com si fos un. Al capvespre el cel es cobreix de murmuris.

Many de **Thomas Noone** és una peça abstracta on la narrativa sorgeix del mateix moviment i organització del grup. El fil conductor és la dinàmica del moviment i la música, que porta a l'espectador des del principi fins al final. La temàtica es centra en l'individu versus el grup, quan lluitem per a destacar o intentem desaparèixer entre la massa. La paradoxa de voler ser individu però no voler patir la vulnerabilitat de l'ésser solitari, o agonitzar entre l'homogeneïtat per beneficiar-se de l'anonimat del grup.

La música la signa Philip Sheppherd, destacat compositor que ha creat i interpretat nombroses bandes sonores com ara la de *Sacred Monsters* d'Akhram Khan i Sylvie Guillem.

APUNTS DELS COREÒGRAFS

Els creadors ens responen sobre alguns dels conceptes amb els que treballen les seves peces. A través d'una petita entrevista, ens expliquen en primera persona com basteixen i viuen el procés creatiu: motivacions, mètodes, influències, aproximacions, materials... les eines i codis que singularitzen la seva expressió artística i tot allò que forma part del seu ofici.

Què vol dir per tu ser coreògraf

ROSER LÓPEZ ESPINOSA: Per a mi, ser coreògrafa vol dir que imagino en moviment. Les idees, les imatges, les històries que m'imagino, allò que m'emociona, ho penso i vaig ideant com traduir-les a moviment, a dansa d'un/a ballarí/na o molts, com portar-ho a escena, com crear noves històries a l'escenari. Faig servir el moviment i com es relacionen els ballarins entre ells a escena i també la resta d'elements escènics: la música, l'espai, l'escenografia, la llum, el vestuari, etc.

THOMAS NOONE: Pues literalmente...Alguien que crea espectáculos de danza a partir del movimiento. Para mí ser coreógrafo me hace sentir afortunado. Vivir de lo que amo hacer es algo muy especial y no toda la gente tiene tanta suerte - aunque no quiere decir que sea fácil...

Empecé a coreografiar por una necesidad abrumadora de crear cosas a partir de la danza para compartir con la gente. Una parte fue un simple deseo de contagiar a otra gente mi fascinación por el cuerpo en movimiento, y otra parte va mas allá del movimiento al ofrecirme la posibilidad de unir a gente en un espacio social (teatro, plaza,...) para contar historias, compartir experiencias y dejarles un espacio para pensar y sentir.

Com inicies el procés creatiu d'una peça coreogràfica

ROSER LÓPEZ ESPINOSA: La guspira que encén la metxa (i la fletxa) de la imaginació, m'acostuma a sorgir de la forma més inesperada. D'una frase en un text, de veure el comportament dels animals, de sentir una música, de veure els jocs olímpics, etc. Crec que sempre hi ha un moment en què sento que aquella imatge que he vist, text que he llegit o música que he sentit m'ha commogut i m'ha mogut per dins. Després pot ser que hi reflexioni força o que al contrari, no hi pensi durant un temps. Però la llavor ja hi és i a poc a poc vaig ajuntant idees, creant un "imaginari" sobre el què voldria parlar en un espectacle i també sobre quin tipus de fisicalitat o reptes físics em vull posar per a l'espectacle. Així en cada procés de creació aprenc coses noves. Tinc llibretes que són un quadern de viatge, perquè hi vaig apuntant idees i reflexions, textos que m'inspiren, mapes conceptuals, etc. al llarg de tot el procés..

THOMAS NOONE: En *MANY* hay dos puntos de partida: uno es la observación del comportamiento de las personas, cómo actuamos a nivel social, cómo queremos formar parte del grupo y a la vez intentamos mantener nuestra individualidad; el otro punto de partida es un mecanismo escenográfico gracias al cual los intérpretes solo pueden entrar y salir desde un punto concreto, una fisura en la pared trasera del escenario escondida tras un gran "tótem". Esto ayuda a crear

una sensació de que hay otro lugar fuera de nuestra visión, que existe un “aquí” y un “allí” y nos hace preguntarnos a que espacio pertenecen los bailarines. A partir de ahí se crea una narrativa con el baile, alguien quiere salir y eso crea inquietud en el grupo.

Con *MANY* empecé con la propuesta escénica y fui planteando una progresión de escenas con una idea de la dinámica y la naturaleza del movimiento. Luego empecé el diálogo con el compositor, Philip Sheppherd, al que propuse música que podía encajar. A partir de ese momento empecé un juego circular y paralelo de desarrollo de todo... hasta que llegué a la primera propuesta.

El relat en la dansa. Com treballes la dramaturgia* en els teus processos creatius

ROSER LÓPEZ ESPINOSA: La temàtica sobre la que vull treballar en una peça és la que m'ajuda a anar ideant i inventant tasques o instruccions per crear un cert tipus de vocabulari de moviment, de relació entre els ballarins, de relacions a l'espai. És un joc de traduir les idees al moviment i als elements escènics amb què treballa.

A poc a poc vaig ajuntant idees, creant un “imaginari” sobre el què voldria parlar en l'espectacle i també sobre quin tipus de fisicalitat o reptes físics em vull posar per a l'espectacle. Per exemple fer servir noves estratègies coreogràfiques, provar moviments acrobàtics més difícils, ser capaç de moure'm més ràpid o en una qualitat física que no he fet servir mai, resistir més esforç físic o ballar en silenci, entre molts d'altres. Així en cada procés de creació vaig fent més ferm i consistent allò que m'agrada fer, el meu vocabulari coreogràfic, i també aprenc coses noves. Tinc llibretes que són un quadern de viatge, perquè hi vaig apuntant idees, reflexions i preguntes, textos que m'inspiren per al projecte, mapes conceptuals, fotografies que retallo de diaris i revistes, dibuixos, gargots, fullets d'exposicions, enllaços a vídeos, etc.

Faig broma que les llibretes són “sophisticades màquines del temps”, perquè passant les pàgines puc anar endavant i endarrere del procés creatiu, veure com vaig començar i com ha anat evolucionant el projecte. Quines idees s'han fet importants durant el procés, quines han canviat, quines idees i petites joies he hagut de deixar per una altra ocasió perquè ja no encaixaven dins la peça, etc.

A partir del mapes conceptuals i reculls de les idees més importants sobre la temàtica que vull treballar, procuro que totes les tasques de creació de material de dansa s'hi refereixen, que hi guardin una relació directa o també per contrast / oposició.

I d'aquesta manera invento tasques físiques per als ballarins, per crear el vocabulari de dansa en una direcció més concreta. Per exemple: com que *L'estol* es basa en el desig de volar i els ocells volen perquè fan bategar les ales, vaig crear una patrons de moviment amb els braços que d'alguna manera suggereixen ales que s'estén, i com es repeteixen moltes vegades sembla que els ballarins vulguin volar. Un altre exemple: per posar en valor el gran esforç que fan les aus en una migració, vam fer un escena sobre el cansament durant una llarga travessa. D'aquesta manera, amb els ballarins vam treballar amb la idea que fossin com un tros de roba lleugera, sense forma concreta, i com si deixessin el pes mort, mentre els companys els volen aixecar de terra per seguir el viatge i ells no es poguessin moure de tan cansats que

estan. Un tercer exemple: fixant-me en els murmuris dels estornells, aquestes formacions de milers d'ocells que fan al capvespre abans d'anar a dormir, que dibuixen corbes immenses al cel que van canviant de direcció, vam muntar una escena en què els ballarins corren, salten, giren, sempre ràpid i lleugers i sempre en línies corbes per l'espai, anant en formació i fent canvis continus en el grup, seguint-se els uns als altres a l'espai, tal com fan els estornells.

THOMAS NOONE: Para mí el movimiento y la danza son la dramaturgia; los cuerpos de los bailarines, su interacción, hasta su proximidad, dictan la dramaturgia. Es intrínseco a lo que hago, y si no hay un hilo conductor la pieza no funciona. También la música juega un papel muy importante en el proceso.

El terme **dramatúrgia es podria definir com: l'art de compondre i representar una història sobre l'escenari.*

El treball amb els intèrprets-ballarins

ROSER LÓPEZ ESPINOSA: Com que treballo a partir de tasques per a la creació del materials de dansa, compto molt amb la creativitat dels ballarins. Primer els parlo molt de l'imaginari sobre el què es basa la nova peça i fem també molt d'entrenament físic en una direcció específica, per aconseguir un tipus de textura física (més o menys muscular, ràpida, àgil, pujant i baixant de terra, entrenant la resistència física, agafant força de braços, etc) i unes habilitats físiques concretes que m'interessa que estiguin presents a l'espectacle. Per exemple: mecàniques de treball de terra, moviments acrobàtics, portés en parella i de grup. També dedico força temps a crear un clima de confiança entre els ballarins, a conèixer-nos i fer pinya, perquè puguem fer moviments acrobàtics més complexos que impliquen risc (més semblants al circ) i perquè es sentin a gust per a imaginar i inventar moviments propis que encaixin amb l'imaginari físic de l'espectacle. A partir dels moviments que anem creant, vaig seleccionant, definint i posant els moviments en un cert ordre, fins a muntar una coreografia sencera.

THOMAS NOONE: La propuesta en *Many* es bastante precisa en términos corporales, propongo cierto movimiento concreto. Luego, una vez que lo traslado a los bailarines vamos experimentando y ampliando. Busco lo físico pero siempre también que los bailarines luzcan, encontrar movimiento que es un reto pero que a la vez les muestra con todas sus habilidades.

El paper de la música en *L'estol* i *Many*

ROSER LÓPEZ ESPINOSA: Amb la música, fem un treball semblant a nivell de dramatúrgia: de què parla la peça i quin imaginari volem suggerir? Per exemple, en *L'estol*, que va de volar i les migracions de les aus, la música ens transporta per paisatges immensos, en algunes de les escenes suggereix un viatge. Hi ha un ritme de fons que mou i anima als ballarins a seguir endavant encara que estiguin molt cansats, hi ha "so blanc" que fa pensar en el so de l'aire i hi ha molts sons creats a partir dels ocells i de sons naturals, com el so de la pluja. És molt especial i peculiar, per exemple, que molts dels sons de percussió de la música de *L'estol* estan fets amb *samplers* a partir dels sons reals que fan les cigonyes. Els compositors, l'Ilia Mayer i el Mark Drillich, treballen en aquests jocs de traducció que també faig jo com a coreògrafa: jo tradueixo les

idees dramatúrgiques més importants de l'espectacle a moviment i ells a música. I així tots anem en un a direcció semblant.

THOMAS NOONE: La música de *Many* fue especialmente creada en interacción con la danza. Como decía antes, hubo un diálogo previo con el compositor al empezar el trabajo de estudio, explicándole lo que me interesaba transmitir a nivel conceptual. También hablamos de ritmos, de tempos o del equilibrio de las duraciones. Philip creaba unos samplers y extractos para que yo pudiera empezar a trabajar desarrollando frases y viendo el “outline” de la pieza. Hubo otra fase en “paralelo” en la que medía las duraciones y también enviaba videos a Philip para que el pudiera reaccionar. Para mí la música es muy importante para la danza (mas importante de lo que a veces queremos admitir los coreógrafos) y en *Many* hay una relación más estricta que en otros de mis trabajos.

Igual de importante fue la concepción de la escenografía que aunque no “interactúa” mucho con la danza si es un concepto importante a la hora de marcar la acción.

Per acabar, 10 paraules clau amb les que la Roser i el Thomas ens descriuen la coreografia

ROSER LÓPEZ ESPINOSA:

Volar
Viatge
Equip
Complicitat
Lleugeresa
Velocitat
Risc
Acrobàcia
Potència física
Delicadesa

THOMAS NOONE:

Cuerpo
Movimiento
Contacto
Proximidad
Encuentro
Individual
Conformismo
Música
Ritmo

Els coreògrafs, biografies

Roser López Espinosa – coreògrafa. Formada a la MTD d'Amsterdam, rep la beca danceWEB de Viena i entrena amb l'exentrenador olímpic Jaume Miró. Ha treballat amb coreògrafs catalans com Àngels Margarit, Cesc Gelabert, Iago Pericot o Pere Faura, i Katie Duck i Marta Reig Torres a Holanda. Des de 2006 també desenvolupa la seva pròpia obra com a creadora, que li ha valgut el reconeixement amb diversos premis (com el Primer Premi de Solos de Masdanza per *The lizard's skin*) i és regularment present als escenaris internacionals. Al 2013 estrena *Lowland* al Mercat de les Flors i al 2015 estrena *Novembre*, un trio sobre el plaer de jugar. Ambdues peces segueixen de gira en l'actualitat. Ha estat convidada a crear peces per a companyies internacionals, com *Hand to hand* per a Conny Jansen Danst i Dansateliers (Països Baixos) o un nou trio per a Skånes Dansteater (Suècia) a la primavera 2018. També ha dirigit creacions com *The flock* per a la MTD2 d'Amsterdam, que és seleccionada pel 30è Festival Holandès d'Acrobàcia, i *Desván* per a la Universidad Autónoma de Querétaro a Mèxic. És artista associada al centre de creació La Caldera a Barcelona. És professora a diversos centres de formació (CSD / Institut del Teatre de Barcelona, MTD d'Amsterdam, ArtEZ d'Arnhem, Escuela Nacional de Danza Contemporánea de Montevideo, etc) i imparteix cursos a festivals internacionals. El seu treball de creació s'ha programat a festivals internacionals d'Europa i Amèrica Llatina, així com a Egipte, Canadà i Japó. www.roserlopez.com

Thomas Noone – coreògraf. És un coreògraf amb un estil físic, atlètic i poètic que s'ha convertit en el segell de les seves creacions. Treballa amb la seva pròpia companyia a Barcelona des de 2001 i resident al SAT Teatre i com a coreògraf convidat per a companyies internacionals. Des d'aleshores ha creat una vintena d'espectacles amb Thomas Noone Dance i ha col·laborat amb entitats com el festival Grec o el Mercat de les Flors. La companyia gira regularment per Catalunya, Espanya, Europa, Amèrica del Sud i altres països com ara Corea o el Líban. Com a coreògraf convidat ha creat peces per a companyies com ara Norrdans (Suècia), Ballet du Rhin (França), el Tanztheater de Munster (Alemanya) i El Ballet Nacional Chileno (Xile), entre altres, i també ha creat una peça de dansa inclusiva per a Stopgap (Gran Bretanya). És director artístic del festival Dansat des de 2006 i assessor de dansa de la programació regular del SAT!. L'any 2011 va rebre el Premi Ciutat de Barcelona per la seva tasca creativa i per la feina feta en la difusió i visibilització de la dansa amb el sat! teatre. www.thomasnoonedance.com

I DESPRÉS... per a treballar a l'aula

Us suggerim algunes qüestions que poden obrir reflexió i debat a l'aula sobre el treball dels creadors, i del món de la dansa.

Pel què fa al procés creatiu

- Quins termes us sembla que poden conformar un procés creatiu (per exemple: repte, idees, fases, creativitat, solucions,...)
- Cada dia podem presenciar i viure'n algun, en recordes cap que puguis compartir? (per exemple: cuinar)

En relació a les paraules clau que cada coreògraf planteja

- Quina d'aquestes paraules et suggereix una acció? La podries reproduir o ensenyar amb el cos?
- D'entre els termes que llisten la Roser i el Thomas, n'hi ha algun que necessitis de la col·laboració d'un o més companys? Quin és/o són?
- Els coreògraf han fet una llista de 10 paraules clau per a descriure les seves coreografies, amb quines altres 5 creus que podrien acabar de completar el que has vist?
-

Com podem valorar un espectacle de dansa

Ens podem fer les següents preguntes:

- Què m'explica la coreografia, quina és la seva dramatúrgia?
- Els ballarins, m'han commogut? Han arribat a l'espectador?
- El treball que el coreògraf fa del temps i la teva percepció d'aquest temps són igual d'importants. Que en penses de la durada de cadascuna de les peces?
- La música em facilita un viatge/història?
- T'has fixat en els moviments dels ballarins a l'espai, com es traslladen per l'espai? Com els representaries i/o fixaries gràficament?